

Яворницька Антоніна Миколаївна,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ) Національної
академії внутрішніх справ
Науковий керівник: завідувач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Прикарпатського факультету (м. Івано-
Франківськ) Національної академії
внутрішніх справ, кандидат філологічних
наук, доцент **Бойчук В. М.**

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ У ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТАХ

На сучасному етапі розвитку України та виходу її на новий міжнародний рівень дедалі більшою стає проблема правильного і чіткого перекладу юридичних текстів, основну частину яких складають юридичні терміни. Метою тез є дослідити особливості перекладу юридичної термінології з англійської мови на українську та навпаки.

Переклад юридичних текстів вважається одним із найскладніших видів перекладу, що зумовлено не тільки вимогою щодо досконалого володіння термінологією, а й необхідністю розуміння мовних реалій носіїв мови. При перекладі юридичних термінів дотримуються трьох основних принципів: чіткість, ясність, достовірність. Залежно від типу юридичних документів, що перекладаються, юридичний переклад підрозділяється на: переклад законів і нормативно-правових актів та їх проектів; переклад договорів; переклад юридичних висновків і меморандумів; переклад апостилів і нотаріальних свідоцтв; переклад установчих документів юридичних осіб; переклад довіреностей [3].

Відсутність додаткової юридичної освіти перекладача, високої кваліфікації та досвіду роботи можуть призвести, наприклад, до спричинення матеріального збитку і пред'явлення судового позову, за що несе відповідальність перекладач. Слід враховувати, що Україна і Великобританія (як і США) належать до різних правових систем, тому і юридичні документи – контракти, договори, угоди, домовленості – значно різняться за своєю структурою і відрізняються вживаною лексикою, існуючими поняттями тощо. У Великобританії одна законодавча система і позначення юридичних понять, у США – інша. Більше того,

перекладаючи юридичні документи конкретного штату, потрібно враховувати тонкощі їхнього законодавства, адже у кожному вони різні. Австралія, Нова Зеландія, Канада, Ірландія та інші англomовні країни теж мають свої відмінності у юридичній термінології. При перекладі юридичних термінів дотримуються трьох основних принципів: чіткість, ясність, достовірність.

До особливостей юридичних текстів можна віднести вживання спеціальної юридичної лексики, основну частину якої складають юридичні терміни та реалії; загальноновживаної лексики зі спеціальним вузькогалузевим значенням; скорочень, більшість яких зустрічається тільки в юридичних текстах; синонімів (парних та потрійних), що використовуються для позначення одного поняття з метою уникнення двозначності; кліше та сталих виразів; запозичень з латинської та французької мов (які часто не перекладаються); слова давньоанглійського походження, які вийшли із загального вжитку; ідіоматичних виразів та фразеологічних сполучень, які не вживаються чи рідко вживаються в літературній мові [4].

Проведений аналіз засвідчив, що найбільш поширеним способом перекладу юридичних термінів є використання лексичного еквівалента, тобто відповідника, загальноприйнятого для конкретного терміна, який відображає реалію, зазначену в мові оригіналу (*forensic medical examination* – *судово-медична експертиза*, *common law* – *загальне право*). Якщо немає відповідника, тоді застосовують наступні прийоми, такі самі як і для всіх інших термінів: прийом опису (*official accusation* – *офіційне звинувачення (у здійсненні злочину)*), прийом калькування (*according to law* – *відповідно до закону*), прийом транскрибування (*ultra vires* – *поза компетенцією або за межами повноважень*), переклад шляхом створення неологізму (*stay-in* – *пикетування*; *has-been* – *політичний діяч, який утратив свій вплив*).

Найпоширеніші терміни та усталені словосполучення вживаються без перекладу і передаються за допомогою транслітерації, це слова-інтернаціоналізми: *де-факто*, *де-юре*, *персона нон грата*. У процесі перекладу нерідко поєднують різні способи трансформації. Через стислість англійських термінів часто застосовують додавання (*citizen's arrest* – *затримання правопорушника цивільною особою*), рідше – вилучення (*sea lawyer* – *акула (спеціаліст із морського права)*). Крім цього, використовують перестановку (*prosecutorial judgement* – *рішення обвинувальної влади*) та заміну (*Criminal Justice Act* – *Закон «про кримінальне правосуддя»*).

Відсутність юридичних еквівалентів в українській мові змусила юристів калькувати більшість назв юридичних професій. Так, в українській мові з'явилися терміни солісітер, барістер, аторней, які, у свою чергу, потребують тлумачення (*solicitor* – адвокат, що дає поради клієнту, готує справи, але не має права виступати в судах нижчої інстанції, повірений; *barrister* – адвокат, який має право виступати в судах лише вищої інстанції, для нього справи готує *solicitor*). Декілька значень має термін *attorney*, у тому числі й адвокат, однак у першу чергу він вживається для позначення прокурора.

Юридичні терміни в англійській мові можуть мати безліч еквівалентів. Найбільш складними для перекладу є терміни, які мають різні значення не тільки в різних галузях науки і техніки, а й навіть в одній галузі. Точне значення терміну в даному випадку можна виявити лише за допомогою контексту та інших понять, що пов'язані між собою в терміні-словосполученні.

Значні труднощі викликають терміни, до складу яких входять групи слів, так звані багатокomпонентні терміни. Найпоширенішим способом їх передачі є калькування (*belated opposition* – запізніле заперечення, запізнілий протест).

При перекладі юридичних термінів можна скористатися спеціальною довідковою літературою. Серед україномовних словників слід виокремити «Англо-український юридичний словник» та «Українсько-англійський юридичний словник» В. І. Карабана, «Сучасний українсько-англійський юридичний словник» І. І. Борисенко, В. І. Саєнко та ін.

Досліджуючи цю проблематику, ми дійшли висновку, що труднощі перекладу юридичних термінів зумовлені їх багатозначністю та часто відсутністю повних відповідників у мові перекладу. Найбільш поширеним способом перекладу юридичних термінів є використання лексичного еквівалента, а за його відсутності застосовують прийоми, що характерні і для всіх інших термінів. Крім цього, слід враховувати своєрідність юридичної мови, лінгвокультурні розбіжності мови оригіналу й мови перекладу, різницю в законодавчих системах та лінгвістичних традиціях країн, особливості оформлення документів різного типу. З метою адекватної передачі змісту оригіналу перекладач повинен орієнтуватися у юридичній термінології, постійно навчатися і слідкувати за змінами в юридичних термінах, законодавствах англomовних країн, володіти знаннями щодо особливостей використання іноземної юридичної термінології в певному контексті, користуватися спеціальною довідковою літературою.

Список використаних джерел

1. Англо-український юридичний словник: Близько 75000 термінів / упоряд.: С. М. Андріанов та ін.; за ред. Л. І. Шевченко. Київ, 2007. 552 с.

2. Миронова М. С. Особливості перекладу юридичної термінології з англійської мови на українську. – Режим доступу: [dspace.onua.edu.ua › handle › Миронова](http://dspace.onua.edu.ua/handle/Миронова).

3. Чернікова Л.Ф. Переклад як вид мовленнєвої діяльності. Особливості юридичного перекладу. – Режим доступу: [dspace.nbuv.gov.ua>handle>-Chernikova](http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/-Chernikova).

4. Шумило І.І., Карпушина М.Г. Труднощі перекладу юридичних термінів англійської мови. // Молодий вчений. 2017. № 12. – С. 275–278. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_65.